

• **Interviu cu generalul (r) Vasile IONEL,**
fost șef al Marelui Stat Major

LA NATO, AM FOST TRATAȚI DE PARCĂ NE ȘTIAM DE CÂND LUMEA

Face parte din ultima promoție de ofițeri ridicată în această demnitate profesională prin Înalt Decret Regal. Joacă roșul fiecărui cuvânt, al fiecărei propoziții, al fiecărui enunț, echilibrat, distins, cu o rară modestie pedagogică. Este martorul cel mai credibil, cel mai documentat al acțiunilor programatice de înzestrare „prin noi înșine” a Armatei României. A condus nemijlocit lucrările de realizare ale unuia din edificiile impozante ale Europei și, poate ale lumii – Canalul Dunăre - Marea Neagră. În anii de reafare democratică a libertății, a făcut dovada incontestabilă a priceperii și a calităților sale adunătoare, constructive, durabile.

– Ați fost numit șef al Marelui Stat Major într-o perioadă extrem de confuză – decembrie 1989. Sistemul totalitar refuza să se predea, refuza să moară, sistemul care se născuse, în afara unei libertăți haotice, era neclar, nesigur, nepromițător. Cum s-a întâmplat revenirea?

– Am fost numit șef al Marelui Stat Major la 26 decembrie 1989, fiind rechemat în armată din funcția de adjunct al ministrului Aprovizionării. Am trăit o anume satisfacție, practic se... „împlinea” o promisiune care mi se făcuse când am fost numit să conduc lucrările la Canalul Dunăre – Marea Neagră, aceea că voi reveni în Ministerul Apărării Naționale după finalizarea Canalului, promisiune pe care, însă, Nicolae Ceaușescu nu și-a respectat-o. Am avut o anume rețineră față de domniul Ion Iliescu și Petre Roman când mi-au adus la cunoștință funcția pe care au hotărât să mi-o încredințeze, deoarece în această funcție își exercita atribuțiile general-locotenent Ștefan Gușă. Motivarea înlocuirii acestuia, așa mi s-a spus, era determinată de starea lui de sănătate. Situația în țară și în Armată era, sau cel puțin așa părea, scăpată de sub control. Armata era în stare de alarmă. Evenimentele ce se înregistrau din țară au creat și în cadrul unităților militare situații de neliniște, de indisciplină, de exprimare a nemulțumirii militarilor despre situația lor, de comentarii și chiar de inițiative de revendicare a unor măsuri ce priveau situația lor.

– Care au fost prioritățile Armatei, ale dumneavoastră, ca șef al Marelui Stat Major, în deșingolada acelei perioade?

– În paralel cu activitățile și acțiunile întreprinse spre a menține unitatea funcțională a organismului militar, încă din decembrie '89 am declanșat analize ale situației Armatei în noul context istoric. Misiunea cursivă, de mare sensibilitate organizațională, consta în parcurgerea alertă și eficientă a procesului de democratizare a armatei. Am instituit un sistem de dezbateri și participare care, practic, a cuprins întreaga armată. Astfel, am creat o largă conștiință a participativității, care ne-a ajutat foarte mult în luarea deciziilor cele mai bune. În spectrul construcției militare, la modul concret, am avut în vedere: reconsiderarea urgentă a doctrinei militare naționale și asigurarea urgentă a cadrului legislativ necesar funcționării organismului militar; reevaluarea funcțiilor armatei; încetarea și anularea „prestațiilor” armatei în economia națională; reorganizarea unor mari unități și unități și desființarea unor comandamente și organe centrale care se ocupau de aceste „misiuni” ale Armatei; reorganizarea învățământului militar; înființarea poliției militare; reevaluarea stagiului militar și a sistemului de încorporare; optimizarea înzestrării Armatei; înțelegerea și demararea procesului de profesionalizare a Armatei; reconsiderarea tuturor regulamentelor militare, generale și de luptă; înlăturarea centralizării excesive a actelor de decizie; întărirea locului și rolului informaticii în funcționarea sistemului militar; întărirea climatului educativ, intrat de-acum exclusiv în atributul funcțional al comandantului. După cum se vede, atenția ne-am concentrat-o, deopotrivă, asupra tuturor domeniilor și aspectelor vitale ale construcției și operaționalității militare.

– Cum s-a manifestat exercițiul construcției militare în plan extern?

– Promovarea obiectivelor politicii externe și de securitate a României prin diplomația militară, reprezentată de atașatura militară, a fost o prioritate. În acest domeniu ajunsesem într-o situație alienantă. În decembrie 1989, dispozitivul atașaturii militare ajunsesse la patru atașai militari, cu mult sub nivelul de 14, câți avea România în anul 1918! În prima parte a anului 1990, am selectat și trimis în diverse țări europene, dar și din afara Europei, nu mai puțin de 28 de atașai militari, numărul acestora crescând în continuare.

– A existat pericolul destrucției Armatei?

– Nu am avut, la modul real, semnale, în perioada cât am îndeplinit funcția de șef al Marelui Stat Major și nici ulterior, că ar fi existat pericolul unei destrucții a armatei. Unele exemple negative, în special privind „independența” unor unități și

abdicarea de la principiul unității de comandă, au fost combătute, în special prin forța atitudinii colective, atunci era mai eficientă și mai convingătoare. Faptul că la nivelul conducerii ministerului și a Marelui Stat Major s-a reușit instaurarea unui climat activ de responsabilitate, a constituit un suport consistent pentru România în perioada pe care o traversa.

– A urmat CADA... În cele din urmă, prin abilitatea conducerii Armatei, „acțiunea” s-a stins. A avut CADA vreo consecință asupra deciziilor sensibile ale Marelui Stat Major, ale Armatei?

– Încă din ianuarie 1990, numeroase cadre militare au considerat că este de datoria lor să ia atitudine și să-și exprime opiniile privind atât căile și modalitățile de modernizare a armatei, cât și unele aspecte concrete ale relațiilor intraorganizaționale. Consiliul Militar Superior și Marele Stat Major au tratat cu maximă atenție sesizările și părerilor exprimate și au cerut comandanților de la toate eșaloanele să acționeze sistematic pentru a valorifica, potrivit compentențelor regulamentare, propunerile acceptabile ale cadrelor militare. Contrar prevederilor regulamentare, s-au constituit anumite grupuri care au inițiat diverse acțiuni, cu un pronunțat caracter destabilizator. Un asemenea grup, asumându-și reprezentarea unităților din garnizoana Timișoara, a unităților de aviație, precum și a studenților din Academia Tehnică Militară, s-a prezentat, la 12 februarie 1990, în Piața Victoriei, unde se afla sediul guvernului. M-am deplasat în Piața Victoriei, în stradă (!), m-am întâlnit cu liderii, destul de numeroși, ai grupului, am insistat să îi conving să răspundă invitației de a ne întâlni la sediul Ministerului Apărării Naționale și nu în stradă, dar nu am reușit decât să obțin copia unui apel adresat Consiliului de Uniune Națională. Apelul conținea 13 puncte a căror soluționare ar fi contribuit, după părerea semnatărilor, la prevenirea destabilizării armatei. Cea mai mare parte dintre acestea erau deja în atenția noastră spre a fi soluționate, dar unele erau inacceptabile. În contextul acelor întâmplări, a apărut Comitetul de Acțiune pentru Democratizarea Armatei (CADA). Conclucrarea cu CADA nu a fost deloc comodă, dar prin toleranță, comunicare necondiționată și înțelegere am reușit să întrefinem un dialog util până în momentul în care, prin ordin al ministrului apărării naționale, începând din 9 iunie 1990, și-a încetat activitatea, iar cadrele care au făcut parte din acest comitet s-au prezentat la unitățile pe statele cărora erau încadrate. În ceea ce privește consecințele, remarc faptul că datorită acțiunilor desfășurate de unele cadre, în grupuri mai mici sau mai mari, în interiorul sau în afara unităților din care faceau parte, Marele Stat Major a fost nevoit fie să se abată de la anumite activități, fie să nu exploateze oportunități irepetabile, fie să încetinească derularea unor programe majore ale reconstrucției militare naționale, ceea ce, în condițiile de-atunci, era cu atât mai grav.

– S-au luat măsuri disciplinare împotriva membrilor CADA?

– Am evitat să sancționez pe cei care s-au abătut de la rigorile elementare ale disciplinei militare. Dacă am fi făcut-o, potențam necontrolat tensiunile existente și, evident, nu am fi reușit să anihilăm anumite încercări de destabilizare locală, în unele unități.

– La 31 martie 1991, Organizația Tratatului de la Varșovia, căreia i-ați fost, iată, contemporan activ în tot timpul existenței ei, s-a desființat cu acordul unanim al statelor membre. Ce sentimente v-au încercat, trăind acest eveniment?

– Trebuie să spun că, încă din ianuarie 1990, desființarea Tratatului era previzibilă, era doar o chestiune de timp. Ce mai era atunci, în 1990, Tratatul? Componenta militară a Tratatului și-a încetat existența aproape subit, în ianuarie, când ne-am retras ofițerii din componența Comandamentului Unificat de la Moscova, iar în martie 1990 și-a încetat activitatea Reprezentanța la București a Comandamentului-șef al Organizației, apoi, tot în martie, au fost desființate structurile sale permanente

– Comandamentul Unificat cu Statul Major, Comitetul Tehnic și alte organe de conducere, Forțele Armate Unite, ce cuprindeau mari unități și unități destinate de fiecare stat pentru a duce acțiuni comune la război. Revenind strict la sensul întrebării, m-a încercat sentimentul de încredere că România a procedat corect, aprobând desființarea Tratatului de la Varșovia și că, la fel de corect, va parcurge și calea aderării la Alianța Nord-Atlantică.

– Vreme îndelungată, aproape 20 de ani, ați fost principalul responsabil al înzestrării Armatei, conducând, ca adjunct al ministrului apărării naționale, Direcția Generală a Înzestrării. Care au fost, în această perioadă, obiectivele generale ale politicii de înzestrare a Armatei și, bineînțeles, realizările notorii ale acestei politici?

– Da, sunt 20 de ani care, la rândul lor, pot fi împărțiți în două perioade: perioada din septembrie 1960 și până la 16 ianuarie 1963, în care am fost șef al Direcției Planificare-Înzestrare de Mobilizare din Marele Stat Major, condus atunci de generalul de armată Ion Tutoveanu, când s-au pus bazele creerii armatei române la mecanizare, prin introducerea în înzestrare de tehnică nouă, asigurată în principal din import; și perioada 16 ianuarie 1963, când se înființează Direcția Generală a Înzestrării, pe care am condus-o în calitate de adjunct al ministrului Apărării Naționale, până în iunie 1980, când am primit misiunea să conduc lucrările de construcție a Canalului Dunăre-Marea Neagră. Realizări? Trebuie să spun că la începutul anilor '60, industria românească producătoare de tehnică militară era insuficient dezvoltată și incapabilă să asigure nevoile proprii minimale ale armatei noastre. Depindeam în foarte mare măsură, covârșitor, de posibilitatea de tehnică militară, în special din URSS, chiar și la tipuri pe care le-am fi putut proiecta și produce și noi, fără eforturi deosebite. Începutul nu a fost deloc ușor. Mai întâi a trebuit să obținem aprobarea Comisiei Permanente a CAER pentru Industria de Apărare, precum și a Comandamentului Forțelor Armate Unite pentru specializarea producției unor tipuri de tehnică pentru nevoile proprii, de posibilitatea „planificată” de a le exporta în celelalte țări ale Tratatului. Este vorba de aruncătoare de grenade antitanc și la muniții pentru acestea, de transportoare amfibii blindate pe roți, de poduri de pontoane și șalupe pentru acestea, de detectoare de mine, de stații de radio-emisie pentru rețeaua de campanie, de receptoare radio și radiogoniometrie, de centrale telefonice. Ușor-ușor, am prins curaj și, încălcând și depășind „aprobările” acordate a fost organizată și s-a trecut la producția de armament de infanterie și muniții pentru acestea, mitraliere anti-aeriene calibrul 14,5mm cu 2 și 4 țevi și muniții pentru acest calibrul, muniții de toate categoriile pentru armamentul de artilerie din dotare. Însă mutarea decisivă în afirmarea programatică a industriei naționale de apărare s-a făcut în '68. Evenimentele din august, neparticiparea României la invadarea Cehoslovaciei, ne-au convins că nu puteam să ne bazăm pe un sprijin necondiționat din partea principalului nostru furnizor de tehnică militară. Să vă dau un exemplu. Se știe, aviația noastră militară era dotată cu avioane importate în exclusivitate din URSS. A fost suficient ca România să nu răspundă, să nu se alăture politicii principalului nostru furnizor, pentru ca, începând cu luna septembrie 1968, acesta să sisteze livrarea de piese de schimb, de existența cărora depindeau cele mai importante categorii de tehnică din înzestrare. Lipsa unor conducte de înaltă presiune, necesare pentru înlocuirea celor uzate, inutilizabile la avioanele MiG, a fost suficientă pentru ca aceste avioane să rămână imobilizate pe aerodromurile militare. Încă ceva: în ianuarie 1969, la întâlnirea de la Moscova, Brejnev i-a promis lui Nicolae Ceaușescu

că vor fi satisfăcute toate cererile noastre, dar promisiunea a rămas doar ... promisiune. Atunci a fost elaborat PUDIA – „Program unitar de dezvoltare a industriei de apărare”. Ce am făcut? S-au constituit fabrici noi, la Făgăraș pentru pulberi reactive, la Moreni pentru transportoare amfibii blindate, la Sadu pentru muniții de infanterie, la Reșița pentru tunuri și obuziere, la Ghimbav pentru elicoptere, la București și Craiova pentru avioane de luptă și avioane-școală; s-au dezvoltat capacitățile de producție în fabricile existente producătoare de tehnică militară; au crescut și s-au diversificat capacitățile de reparații capitale în uzinele existente la Bacău, Mizil și Mangalia, precum și în bazele concentrate din subordinea comandamentelor de armă; s-a dezvoltat cercetarea – proiectarea proprie, înființându-se Institutul Central de Cercetare Științifică de la Clinceni; au luat ființă institute de cercetare-proiectare pentru tehnica de aviație, de blindate, de armamente și muniții, centre de cercetare pentru arme și specialități; s-au construit trei fabrici de mare importanță, pentru tunuri și obuziere de calibrul mare, pentru muniții de infanterie și pentru pulberi reactive necesare producției de proiectile reactive calibrul 120 mm.

– Să revenim la perioada în care ați fost șef al Marelui Stat Major. Care a fost momentul cel mai grav, situația cea mai grea a mandatului dumneavoastră?

– Mi-ar fi greu să aleg din atâtea și atâtea momente și întâmplări evenimentul cel mai grav. Încă ne mai amintim ce s-a întâmplat atunci... Greu mi-a fost, însă, pe 16 iunie 1990, când, în cadrul analizei efectuate de președintele României, armata a fost acuzată că nu și-a îndeplinit oportunitățile și cufermitate misiunile. Considerându-mă nedreptățit – eu fiind atunci șef al armatei, pentru că ministrul era în misiune în Germania – mi-am dat demisia. Pe raportul înaintat primului ministru, Petre Roman a consemnat, „Apreciez la cea mai înaltă cotă a virtuților militare și umane activitatea dumneavoastră din carieră, cât și de după Revoluția din 22 decembrie. Am convingerea că în zilele de 13 și 14 iunie a.c. ați dat dovada atașamentului fără rezerve la valorile general umane și ale democrației, ale intereselor fundamentale ale patriei. Vă rog să acceptați refuzul meu de a fi eliberat din funcție. Cu cea mai înaltă considerație. P. Roman 20.06.90”. Am acceptat.

– Care apreciați că a fost cea mai importantă realizare a mandatului în care v-ați aflat la cârma Marelui Stat Major?

– Nu mi-o luați în nume de rău, prin răspunsul pe care îl voi da, dar vă rog să-l acceptați. În mandatul pe care l-am îndeplinit la conducerea Marelui Stat Major nu am cântărit dacă unei misiuni sau alteia trebuie să îi acord o atenție specială, fiind convins că toate trebuiau tratate la fel. Rezultatele trebuiau să fie maxime. M-am bucurat când se întâmpla întocmai, după cum mă întristam când nu răspundeam într-un totuștărilor.

– Ați condus cea dintâi delegație militară a României care a vizitat Cartierul General al NATO. Dincolo de ineditul istoric al situației, semnificațiile sunt, ele însele, istorice. Care a fost prima impresie? Doar erați față în față cu cei de care, în jocurile noastre de război, ne tot apăram și pe care îi tot învingeam...

– S-a întâmplat în ziua de 13 decembrie 1990. Mă întrebați care a fost prima impresie? Nu am avut nicio emoție și nici sentimentul că aceștia și țările pe care le reprezentau ne-au fost sau ne pot fi vreodată inamici. Dimpotrivă, am fost tratați de parcă ne știam de când lumea...

– Dacă ar fi să o luați de la început, ce cale ați urma?

– Depinde când se consideră „începutul”. Dacă este vorba de începutul carierei mele militare, aș alege aceeași cale. Dacă este vorba de începutul vieții mele preprofesionale, aș alege altă cale, aceea de a deveni medic.

– Vă rog să transmiteți un mesaj Statului Major General, dar și instituției militare naționale!

– Pentru mine, instituția militară națională, evident și Statul Major General, a constituit viața mea, cu bucuriile și necazurile ei. Am prețuit și prețuiesc nemăsurat această instituție. Doresc celor care conduc armata și celor care își desfășoară activitatea în rândurile ei, să mențină și să întărească prestigiul acestei instituții, din convingerea că, prin aceasta, își dovedesc dragostea pentru țară și cetățenii ei.

☞ **Interviu realizat de Costinel PETRACHE**